

Ny Bokin'i Daniela — Iraika amby Enimpolo amby Zato sy Roa

Ny Fotoana Ara-paminanian'i Roma: Fampiharihariana ny Fahitana

Jeff Pippenger

2024-03-27

Rôma no mametraka ny fahitana, ary Rôma no aseho ao amin'ny “fotoany”. Fanambaràn'i Rahavavy White izao, izay ilazany izay tokony ho takarina ho zavatra miharihary:

“Ny Apokalypsy dia boky voaisy tombo-kase, nefa boky efa novohana koa izy. Mirakitra zava-mahagaga izay hotanterahina amin'ny andro farany amin'ny tantaran'ity tany ity izy. Ny fampianarana ao amin'ity boky ity dia mazava tsara, fa tsy mifono zava-miafina sy tsy takatry ny saina. Ao anatiny no averina raisina ilay tsipika iray ihany amin'ny faminiana tahaka izay ao amin'i Daniela. Ny faminiana sasany dia naverin'Andriamanitra, ka amin'izany no anehoany fa tsy maintsy omena lanja izy ireny. Tsy mamerina zavatra tsy misy lanjany lehibe ny Tompo.” Manuscript Releases, volume 9, 8.

Ny “Tomo dia tsy mamerimberina zavatra izay tsy manan-danja lehibe” ary ny “fotoana” mifandray amin'i Roma dia averimberina hatrany. Zavatra “manan-danja lehibe” ny mahatakatra ny “fotoana” mifandray amin'i Roma, satria izany no manambara an'i Roma ho lohahevitra izay mametraka ny fahitana. Impito no anondroana mivantana ao amin'i Daniela sy Apokalypsy ny roa ambin'ny folo amby enim-polo amby roanjato sy arivo taona nanjakan'ny fahefan'ny papa.

Ary hiteny teny lehibe hanoherana ny Avo Indrindra izy, ary hampahory ny olomasin'ny Avo Indrindra, sady hieritreritra hanova fotoana sy lalàna; ary hatolotra eo an-tànany izy ireny mandritra ny andro iray sy andro roa ary antsasaky ny andro. Daniela 7:25.

Ary reko ilay lehilahy nitafy rongony fotsy, izay teo ambonin'ny ranon'ny ony, raha nanandratra ny tanany ankavanana sy ny tanany ankavia ho amin'ny lanitra izy ka nianiana tamin'Ilay velona mandrakizay fa ho amin'ny andro iray sy andro roa ary tapany izany; ary rehefa vitany ny hanaparitaka ny herin'ny vahoaka masina, dia ho tanteraka ireo zavatra rehetra ireo. Daniela 12:7.

Fa ny kianja izay eo ivelan'ny tempoly dia avelao hiala, ka aza refesina; fa efa nomena ny Jentilisa izany; ary ny tanàna masina dia hohitsahiny efapolo amby roa volana. Apokalypsy 11:2.

Ary homeko fahefana ny vavolombeloko roa, ka haminany mandritra ny arivo sy roanjato ary enim-polo andro izy, mitafy lamba fisaonana. Apokalypsy 11:3.

Ary nandositra nankany an-efitra ravehivavy, izay nananany toerana voamana avy tamin'Andriamanitra, mba hamahanana azy any mandritra ny arivo sy roanjato ary enim-polo andro. Apokalypsy 12:6.

Ary nomena ilay vehivavy no nomena elatra roa tahaka ny an'ny voromahery lehibe, mba hahafahany manidina ho any an-efitra, ho any amin'ny fitoerany, izay amelomana azy mandritra ny andro iray sy andro roa ary tapany, lavitry ny tavan'ilay menarana. Apokalypsy 12:14.

Ary nomena azy ny vava hiteny zava-dehibe sy fitenenan-dratsy; ary nomena fahefana izy haharitra roa amby efa-polo volana. Apokalypsy 13:5.

Ireo fanondroana mivantana fito ireo dia manolotra toetra ara-paminaniana manokana samihafa momba an'i Roma. Ao amin'ireo andalan-teny ireo no anehoana an'i Roma. Manampy Rahavavy White fa ireo fe-potoana ireo dia aseho koa ho “telo taona sy tapany na 1260 andro.” Tsy ahitanao na “telo taona sy tapany” na “arivo roanjato sy enim-polo andro” ao amin'ny Baiboly. Rahavavy White dia mampihatra fotsiny araka izany ny fikajiana avy amin'ireo fanondroana fito ireo.

Ao amin'ny toka faha-13 (andiny 1–10) dia aseho ny bibidia iray hafa, “mitovy amin'ny leoparda,” izay nomen'ilay dragona “ny heriny sy ny seza fiandrianany ary fahefana lehibe.” Io tandindona io, araka ny ninoan'ny ankamaroan'ny Protestanta, dia maneho ny fahefana papaly, izay nandimby ny hery sy ny seza ary ny fahefana izay notanan'ny fanjakana romanina fahiny taloha. Momba ilay bibidia tahaka ny leoparda dia izao no ambara: “Ary nomena vava niteny zava-dehibe sy fitenenan-dratsy izy.... Ary nosokafany ny vavany hiteny ratsy an'Andriamanitra, dia hiteny ratsy ny anarany sy ny tranolainy ary izay mitoetra any an-danitra. Ary navela hiady tamin'ny olona masina izy ka handresy azy; ary nomena fahefana tamin'ny fokon-pirenena sy ny samy hafa fiteny ary ny firenena rehetra izy.” Io faminiana io, izay saiky mitovy tanteraka amin'ny filazalazana ny amin'ilay tandroka kely ao amin'ny Daniela 7, dia tsy isalasalana fa manondro ny fahefana papaly.

“‘Nomena azy ny fahefana haharitra roa amby efa-polo volana.’ Ary hoy ny mpaminany: ‘Ary hitako fa ny iray tamin'ny lohany dia toy ny voatrobaka ho faty.’ Ary koa: ‘Izay mitondra ho amin'ny fahababoana dia ho any amin'ny fahababoana; izay mamono amin'ny sabatra dia tsy maintsy hovanoina amin'ny sabatra.’ Ny roa amby efa-polo volana dia mitovy amin'ilay hoe ‘fotoana iray sy fotoana maro ary ny antsasaky ny fotoana,’ izany hoe telo taona sy tapany, na 1260 andro, ao amin'ny Daniela 7—ny fotoana izay haneriterenan'ny fahefan'ny papa ny vahoakan'Andriamanitra. Io fe-potoana io, araka izay voalaza tao amin'ireo toka teo aloha, dia nanomboka tamin'ny fahambonian'ny papa, tamin'ny A.D. 538, ary nifarana tamin'ny 1798. Tamin'izany fotoana izany dia nataon'ny tafika frantsay babo ny papa, nahazo ny ratra mahafaty ny fahefan'ny papa, ary tanteraka ny faminiana hoe: ‘Izay mitondra ho amin'ny fahababoana dia ho any amin'ny fahababoana.’” Ny Hery Mifanandrana, 439.

Amin'ny fahefana ara-panahy nomena antsika handinika koa ny telo taona sy tapany ho ilay “fotoana” izay “manambara” an'i Roma, dia mipoitra koa ireo andinin-teny ara-Baiboly hafa manondro an'i Roma.

Fa lazaiko aminareo marina tokoa: maro ny mpitondratena teo amin'ny Isiraely tamin'ny andron'i Elia, raha nakatona ny lanitra telo taona sy enim-bolana, ka nisy mosary lehibe nanerana ny tany rehetra. Lioka 4:25.

Ny telo taona sy tapany tamin'i Elia dia mampifandray io fotoana io amin'i Jezebel, izay tandindon'i Roma papaly ao amin'ny fiangonan'i Tiatira.

Kanefa manana zavatra vitsy hanoherako anao Aho, satria avelanao izany vehivavy Jezebel izany, izay milaza ny tenany ho mpaminanivavy, mba hampianatra sy hamitaka ny mpanompoko hanao fijangajangana sy hihinana zavatra natolotra ho fanatitra ho an'ny sampy. Ary nomeko andro hibebahany noho ny fijangajangany izy; nefa tsy nibebaka izy. Apokalypsy 2:20, 21.

Ny “fotoana” nomena ny fiangonana fahefatra, izay asehon'i Jezebel, dia “habaka” koa.

I Elias dia lehilahy mba nanam-pahoriana tahaka antsika koa; ary nivavaka mafy izy mba tsy hisy ranonorana; dia tsy nisy ranonorana tamin'ny tany nandritra ny telo taona sy enim-bolana. Jakoba 5:17.

Rehefa nilaza fa ny roa amby efapolo volana dia mitovy amin'ny arivo sy roa-jato sy enim-polo andro, dia amantarin'i Rahavavy White ho “ireo andro” io fe-potoana io, izay noresahin'i Kristy.

Ny vanim-potoana voalaza eto—“roa amby efa-polo volana,” sy “arivo sy roanjato sy enimpolo andro”—dia iray ihany, samy maneho ny fotoana izay tsy maintsy nijalian'ny fiangonan'i Kristy tamin'ny famoretan'i Roma. Ny 1260 taona nanjakazakan'ny fahefana papaly dia nanomboka tamin'ny A.D. 538, ka noho izany dia hifarana amin'ny 1798. Tamin'izany fotoana izany dia niditra tao Roma ny tafika frantsay ka nanao ny papa ho babo, ary maty tany an-tsesitany izy. Na dia voafidy tsy ela taorian'izany aza ny papa vaovao, dia tsy mba afaka intsony hatramin'izay ny ambaratongam-pahefana papaly hampiasa ny fahefana izay nananany taloha.

“Tsy nitohy nandritra ny vanim-potoana manontolon'ny 1260 taona ny fanenjehana ny fiangonana. Noho ny famindram-pony tamin'ny olony dia nohafohezin'Andriamanitra ny fotoan'ny fizahan-toetra mirehitra nandalovany. Raha naminany mialoha ny amin'ilay ‘fahoriana lehibe’ izay hihatra amin'ny fiangonana ny Mpamonjy, dia hoy Izy: ‘Ary raha tsy nohafohezina izany andro izany, dia tsy hisy nofo hovanjena; fa noho ny olom-boafidy dia hohafohezina izany andro izany.’ Matio 24:22. Tamin'ny alalan'ny herin'ny Fanavaozana no nampitsaharana ny fanenjehana talohan'ny taona 1798.” Ilay Ady Lehibe, 266.

Kristy sy i Ranabavy White dia manondro fa ny fiteny hoe “ireo andro ireo” dia ilay “fotoana,” izay manondro an'i Roma papaly. Rehefa miresaka ny amin'ny fanenjehana izay nanaraka ny fametrahana ny fahefan'ny papa teo ambonin'ny seza fiandrianan'ny tany ao amin'ny andininy faha-iraika amby telopolo amin'ny toko faha-iraika ambin'ny folo i Daniela, dia antsoiny hoe “andro maro” izany fotoan'ny fanenjehana izany.

Ary hisandratra eo anilany, ka handoto ny fitoerana masina fiarovana, ary hanaisotra ny fanatitra isan'andro, ary hametraka ny fahavetavetana izay mahafoana. Ary izay manao ratsy amin'ny fanekena dia hampahalovany amin'ny fandokafana; fa ny olona izay mahalala ny Andriamaniny kosa dia hatanjaka ka hanao asa lehibe. Ary izay manam-pahalalana eo amin'ny vahoaka dia hampianatra ny maro; nefa ho lavo amin'ny sabatra sy amin'ny lelafo sy amin'ny fahababoana ary amin'ny fandrohana mandritra ny andro maro. Daniela 11:31–33.

Roma dia aseho mifandray amin' ilay fotoana ara-paminaniana izay mifandray aminy; izany no antony ilazan' i Paoly fa ilay lehilahin' ny ota dia haseho “amin' ny fotoanany”. Ny maha-izy an' i Roma no manamafy ny fahitana, izay raha tsy fantatsika dia ho ringana isika, no mampahafantatra ny antony anehoana matetika, ary amin' ny fomba maro dia maro, izany fotoana ara-paminaniana izany; fa Andriamanitra “tsy mamerina zavatra izay tsy misy vokany lehibe.” Ao amin' ireo andininy teo aloha dia voamarika koa ny faran' izany fe-potoana izany.

Ary izay manan-tsaina eo amin' ny vahoaka dia hampianatra ny maro; kanefa ho lavo amin' ny sabatra sy amin' ny lelafo sy amin' ny fahababoana ary amin' ny fandrohana izy mandritra ny andro maro. Ary rehefa lavo izy, dia hovanjena amin' ny fanampiana kely; nefa maro no hiray aminy amin' ny teny mandokadoka. Ary ny sasany amin' ireo manan-tsaina dia ho lavo, mba hizahan-toetra azy sy hanadio azy ary hampahafotsy azy, mandra-pahatongan' ny fotoan' ny farany; fa mbola ho amin' ny fotoana voatendry ihany izany. Daniela 11:33–35.

Ny “fotoanan' ny farany” dia “mbola ho amin' ny fotoana voatendry.” Ny teny hebreo nadika hoe “voatendry” dia “moed,” ary midika hoe fotoana voafaritra na fotoana nifanarahana. Ny lanja ara-paminaniana sy ny maha-zava-dehibe an' io “fotoana voatendry” io ao amin' ny bokin' i Daniela dia asehon' ny hamaroan' ny filazana azy. Vitsy dia vitsy amin' ireo Advantista Laodikiana, raha misy aza, no mahafantatra fa ny taona 1989 dia “fotoanan' ny farany,” ary noho izany dia fotoana voatendry ny 1989. Fanendrena nataon' Andriamanitra izany, fotoana izay hanalany tombo-kase ny fahalalana ho an' ny hetsiky ny iray hetsy sy efatra amby efapolo arivo. Noho izany antony izany, ny bokin' i Daniela dia manome porofo fa ny “fotoana voatendry” no manamarika ny fahatongavan' ny “fotoanan' ny farany”. Ao amin' ny Daniela toko fahavalo no anehoana io tandindona ara-paminaniana io.

Ary reko ny feon' olona iray teo anelanelan' ny moron' i Ulai, izay niantso ka nanao hoe: Gabriela, ampahafantaro ity lehilahy ity ny hevitra ny fahitana. Dia nanatona teo amin' izay nijoroako izy; ary nony tonga izy, dia raiki-tahotra aho ka niankohoka tamin' ny tavako; fa hoy izy tamiko: Fantaro, ry zanak' olona, fa amin' ny andro farany no hahatanterahan' ny fahitana. Ary raha mbola niteny tamiko izy, dia rendremana lalina tamin' ny tavako niankandrefana tamin' ny tany aho; fa nokasihiny aho ka nampitsangany mahitsy. Ary hoy izy: Indro, hampahafantariko anao izay ho amin' ny faran' ny fahatezerana, fa amin' ny fotoana voatendry no hahatongavan' ny farany. Daniela 8:16–19.

Tahaka ny ao amin' ny toko fahiraika ambin' ny folo, ny teny hoe “fara,” ao amin' ny hoe “andron' ny fara” ao amin' ireo andininy ireo, dia teny hebreo hafa noho ilay adika hoe “voatendry.” Ny andron' ny fara dia maneho vanim-potoana iray izay manomboka amin' ny fotoana voatendry. Ny “fotoana voatendry” (moed) dia fanendrena, ary ny andron' ny fara (ny teny hebreo hoe “gets”) dia vanim-potoana iray, izay manomboka amin' ny fotoana voatendry. Io no “fotoana” izay mampiseho an' i Roma, ary io “fotoana” io dia manan-danja tokoa ka ny faran' izany vanim-potoana izany, sy ny vanim-potoana manaraka aorian' ny faran' izany fotoana izany, dia asehon' ny vavolombelona maromaro. Ao amin' ny andininy faha-efatra amby roapolo amin' ny toko fahiraika ambin' ny folo ao amin' ny Daniela, i Roma jentilisa dia aseho ho manjaka amin' izao tontolo izao mandritra ny “fotoana” iray.

Ny “fotoana” ara-tandindona dia enimpolo amby telonjato taona, fa misy telonjato sy enimpolo andro ao anatin’ny taona ara-Baiboly. Nanjaka nandritra ny “fotoana” iray i Roma jentilisa, ary i Roma papaly kosa nanjaka nandritra ny “fotoana iray sy fotoana roa ary antsasaky ny fotoana.” I Roma maoderina dia manjaka mandritra ny “ora” ara-tandindona iray, na “volana roa amby efapolo” ara-tandindona. Tsy misy fotoana ara-paminaniana intsony aorian’ny 1844, koa ny “ora” sy ny “volana roa amby efapolo” dia ny vanim-potoana manomboka amin’ily lalàna alahady ho avy tsy ho ela ka hatramin’ny fikatonan’ny fotoam-pitsapana ho an’ny olombelona. Fa i Roma jentilisa dia nanapaka tamim-pahamboniana nanomboka tamin’ny Adin’i Actium tamin’ny 31 talohan’i Kristy, ka hatramin’ny namindran’i Constantin ny renivohitry ny fanjakana ho any Constantinople tamin’ny taona 330. Fantatsika fa i Roma jentilisa no resahin’ireto andininy manaraka ireto, satria i Kristy dia aseho ho ilay “andrianan’ny fanekena” izay “hopotehina” tamin’ny nanomboana Azy tamin’ny hazo fijaliana. Ny fahefana izay nanjaka tamin’izany dia i Roma jentilisa, koa ireo andininy hodinihintika ankehitriny dia manondro an’i Roma jentilisa.

Ary eo amin’ny toerany dia hisy hitsangana olona tsinontsinona, izay tsy homeny ny voninahitry ny fanjakana; nefa hiditra amim-pilaminana izy ka hahazo ny fanjakana amin’ny fandokafana. Ary amin’ny sandrin’ny safo-drano no handripahana eo anoloany, ka hovakivakina izy ireny; eny, ary koa ny andrianan’ny fanekena. Ary rehefa vita ny fifanekena taminy, dia hanao fitaka izy; fa hiakatra izy ka hihahery amin’ny vahoaka madinika. Hiditra amim-pilaminana izy na dia any amin’ny tany matavy indrindra amin’ny faritany aza; ary hanao izay tsy nataon’ny razany izy, na ny razamben’ny razany aza; hizarazara aminy ny babo sy ny zavatra norobaina ary ny harena izy; eny, ary hiamboho tetika hanohitra ny fiarovana mafy izy, mandritra ny fotoana ihany. Daniela 11:21–24.

Ny teny hoe “against” ao amin’ny fehezanteny farany amin’ireo andininy ireo dia midika marina hoe “avy amin’ny,” ary ny andininy dia milaza fa i Roma jentilisa dia hanjaka (hamoaka mialoha ny teti-dratsiny) “avy amin’ny” tobim-pahefany (ny Tanànan’i Roma) mandritra ny telonjato sy enimpolo taona.

“ANDININY 24. Hiditra amim-pilaminana izy na dia amin’ny faritra lonaka indrindra amin’ny fanjakana aza; ary hanao izay tsy nataon’ny razany, na ny razamben’ny razany; hiparitany eo aminy ny babo sy ny remby ary ny harena; eny, hikasany ny fombany hanohitra ny fiarovana mafy izy, mandritra ny fotoana kelikely aza.”

“Ny fomba mahazatra izay nidiran’ny firenena, talohan’ny andron’i Roma, ho amin’ny faritany sarobidy sy tany manankarena, dia tamin’ny ady sy ny fandresena. Ary i Roma kosa dia hanao izay tsy nataon’ny razana na ny razamben’ny razana; dia ny handray ireo fananana azo ireo amin’ny alalan’ny fomba milamina. Natsangana tamin’izany fotoana izany ny fanao, izay tsy mbola re taloha, ka namelan’ny mpanjaka tamin’ny lova ho an’ny Romanina ny fanjakany. Tamin’izany fomba izany no nahazoan’i Roma fananana tamin’ny faritany lehibe.”

“Ary izay tonga toy izany teo ambanin’ny fanapahan’i Roma dia tsy nahazo tombony kely tamin’izany. Notsaboina tamim-pahatsaram-panahy sy tamim-pandeferana izy ireo. Toy ny hoe nozaraina taminy ny babo sy ny remby. Narovana tamin’ny fahavalony izy ireo, ary niala sasatra tamim-piadanana sy filaminana teo ambanin’ny fiarovan’ny herin’i Roma.

“Momba ny tapany farany amin’ity andininy ity, ny Eveka Newton dia manome ny hevitra hoe famolavolana tetika avy eny amin’ny manda fiarovana mafy, fa tsy hanoherana azy ireny. Izany no nataon’ny Romanina avy tao amin’ilay tanàna mafy orina nisy havoana fito. ‘Na dia mandritra ny fotoana iray aza,’ tsy isalasalana fa fotoana ara-paminaniana izany, dia 360 taona. Avy amin’inona no tokony hanombohana fanisana ireo taona ireo? Angamba avy amin’ilay toe-javatra aseho eo amin’ny andininy manaraka.”

“ANDININY 25. Ary hampihetsi-po ny heriny sy ny fahasahiany hanohitra ny mpanjakan’ny atsimo amin’ny tafika lehibe izy; ary ny mpanjakan’ny atsimo kosa hampihetsi-po ho amin’ny ady amin’ny tafika lehibe indrindra sady mahery; nefa tsy haharitra izy; fa hisy tetika hovolavolaina hanohitra azy.”

“Amin’ny alalan’ny andininy faha-23 sy faha-24 diaentina hidina aty an-dafin’ilay fifanekena teo amin’ny Jiosy sy ny Romanina isika, tamin’ny 161 tal. J.K., ho amin’ny fotoana izay efa nahazoan’i Roma fanjakazakana maneran-tany. Ny andininy eo anoloantsika izao dia mampiseho hetsika miaramila mahery vaika hanoherana ny mpanjakan’ny atsimo, dia i Egipta, sy ny fisian’ny ady lehibe iray niavaka teo amin’ny tafika lehibe sy mahery. Moa va nisy tokoa ve ny zava-nitranga tahaka izany teo amin’ny tantaran’i Roma tamin’izany fotoana izany?—Nisy tokoa izany. Ny ady dia ilay ady teo amin’i Egipta sy i Roma; ary ny fifandonana dia ilay ady tao Actium. Andeha hojerentsika vetivety ny toe-javatra nitarika ho amin’izany fifanandinana izany.” Uriah Smith, *Daniel and the Revelation*, 271–273.

Amin’ireo andininy manaraka dia resahin’i Daniela indray ny fotoana voatendry sy ny farany.

Ary hampihetsika ny heriny sy ny fahasahiany hanohitra ny mpanjakan’ny atsimo amin’ny tafika lehibe izy; ary ny mpanjakan’ny atsimo kosa dia ho voahetsika hiady amin’ny tafika tena lehibe sy mahery; nefa tsy hahatohitra izy; fa hisy hhetika hevitra hamely azy. Eny, izay mihinana amin’ny anjaran-tsakafony no handringana azy, ary ny tafiny dia ho tondraka; ary maro no ho lavo novonoina. Ary ny fon’ireo mpanjaka roa ireo dia samy hiantefa amin’ny fanaovan-dratsy, ary handainga eo ambony latabatra iray ihany izy; nefa tsy hahomby izany; fa mbola ho amin’ny fotoana voatendry ihany ny farany. Dia hiverina ho any amin’ny taniny izy miaraka amin’ny harena be; ary ny fony dia hanohitra ny fanekena masina; ary hanao zava-dehibe izy ka hiverina ho any amin’ny taniny. Amin’ny fotoana voatendry dia hiverina izy ka ho avy ho any atsimo; nefa tsy ho tahaka ny teo aloha izany, na tahaka ny any aoriana. Daniela 11:25–29.

Ao amin’ny toko fahavalo, Gabriela dia nanambara fa ny “chazon,” dia ny fahitana momba ny roa arivo sy diman-jato sy roapolo taona, dia hifarana amin’ny fotoana voatendry, ary avy eo no hanombohan’ny vanim-potoana asehon’ny hoe “ny andro farany.” Ao amin’ity andalana ity, ny fotoana voatendry dia ny faran’ny telonjato sy enimpolo taona izay nanjakan’i Roma jentilisa tamin’ny fahamboniana ambony indrindra teo amin’izao tontolo izao. Ao amin’ity andalana ity dia tsy misy “andro farany,” satria tsy nisy na inona na inona voaisy tombo-kase izay tokony hosokafana amin’ny faran’izany vanim-potoana ara-tantara izany.

Ao amin’ny Daniela toko faha-valo, ny fahitana ny amin’ny “faran’ny fahatezerana”, izay ny roa arivo sy diman-jato sy roa-polo taona, ka nifarana tamin’io fotoana io ihany koa ny roa arivo sy

telon-jato taona, dia voaisy tombo-kase hatramin'ny “fotoanan'ny farany”; satria tamin'ny 1844, izay fotoana voatendry ho an'ireo fahitana roa tonta, dia nesorina ny tombo-kase tamin'ny fahazavan'ny anjely fahatelo. Ao amin'ny Daniela iraika ambin'ny folo, andininy faha-telopolo ka hatramin'ny faha-enina amby telopolo, tamin'ny faran'ny “fahatezerana voalohany” tamin'ny 1798, dia nisy fotoana iray izay aseho ho ny “fotoanan'ny farany”, izay nanesorana ny tombo-kase tamin'ny fahazavan'ny anjely voalohany. Koa noho izany, ny faminanian'andro momba an'i Roma jentilisa dia tsy nanana fotoanan'ny farany, fa fotoana voatendry ihany, izay nanondro ny fotoana nifaranan'ny telon-jato sy enimpolo taona; fa ny fotoana voatendry tamin'ny 1798 sy ny fotoana voatendry tamin'ny 1844 dia samy nanesotra ny tombo-kase tamin'ny hafatra iray izay tokony ho takarina ao anatin'ilay fotoana aseho ho ny “fotoanan'ny farany”.

Ny Roma dia aseho araka izay nanehoana azy ara-paminaniana tao anatin'ny fotoanany ara-paminaniana. “Andro iray sy andro roa ary antsasaky ny andro”, “volana roa amby efapolo”, “arivo sy roan-jato ary enim-polo andro”, ary “taona telo sy tapany” dia sasany amin'ireo tandindona samihafa maneho ny vanim-potoana nanjakan'ny fahefam-papaly nandritra ny Vanim-potoanan'ny Haizina. Ny fe-potoana mampifandray ny fihetsiketsehan'ny Millerites amin'ny fihetsiketsehan'ny iray hetsy sy efatra arivo amby efatra alina dia enina amby roapolo amby zato taona. Ny enina amby roapolo amby zato dia tandindon'ny arivo sy roan-jato ary enim-polo andro koa, satria ampahafolony izany. Ny enina amby roapolo amby zato taona hatramin'ny fikomiana tamin'ny 1863 ka hatramin'ny fotoana voatendry tamin'ny 1989 dia manondro ny 1989 ho fotoana nifanaovan'Andriamanitra tamin'ny vahoakany amin'ny andro farany.

Hotohizantsika amin'ny lahatsoratra manaraka izao fandinihana izao.

“Ahoana no hitadiavantsika ny Soratra Masina? Hamoaka tsatokazo iray aorian'ny iray hafa va isika ho an'ny foto-pampianarantsika, ary avy eo hiezaka hampifanaraka ny Soratra rehetra amin'ny hevitra efa naorintsika; sa hitondra ny hevitsika sy ny fihevitsika ho eo amin'ny Soratra isika, ka handrefy ny teôriantsika amin'ny lafiny rehetra araka ny Soratry ny fahamarinana? Maro izay mamaky ary na dia mampianatra ny Baiboly aza no tsy mahatakatra ny fahamarinana sarobidy izay ampianariny na ianarany. Mitana fahadisoana ny olona, kanefa ny fahamarinana dia efa voamarika mazava tsara; ary raha mba nitondra ny foto-pampianarany ho eo amin'ny tenin'Andriamanitra izy, fa tsy namaky ny tenin'Andriamanitra teo ambanin'ny hazavan'ny foto-pampianarany mba hanamarinana ny heviny, dia tsy handeha ao amin'ny haizina sy ny fahajambana izy, na hitahiry fahadisoana. Maro no manome heviny ny tenin'ny Soratra izay mifanaraka amin'ny fiheviny manokana, ka mamitaka ny tenany sy mamitaka ny hafa amin'ny fanazavana diso ataony ny tenin'Andriamanitra. Raha mandray ny fianarana ny tenin'Andriamanitra isika, dia tokony hanao izany amin'ny fo manetry tena. Ny fitiavan-tena rehetra, ny fitiavana rehetra ny maha-vaovao, dia tokony hajanona. Ny hevitra izay notanana ela dia tsy tokony hoheverina ho tsy mety diso. Ny tsy fahavononan'ny Jiosy hahafoy ny lovantsofina efa niorina hatry ny ela no nahatonga ny fandranganana azy. Tapa-kevitra izy ireo ny tsy hahita hadisoana na dia iray aza tao amin'ny heviny manokana na tao amin'ny fanazavany ny Soratra; nefa na dia efa notanan'ny olona ela toy inona aza ny fomba fijery sasany, raha tsy tohanan'ny teny voasoratra mazava ireo, dia tokony hafoy izany.

“Ireo izay maniry ny fahamarinana amin-kitsim-po dia tsy hisalasalala hampiharihary ny toerana ijoroany mba hodinihina sy hotsikeraina, ary tsy ho sosotra raha toherina ny heviny sy ny fisainany. Izany no toe-panahy notezaina teo amintsika efa-polo taona lasa izay. Nivory izahay nitondra fahavesaran’ny fanahy, nivavaka mba ho iray amin’ny finoana sy ny fampianarana; fa fantatray fa tsy mizara Kristy. Teboka iray isaky ny mandeha no natao lohahevitra ny fandinihana. Fahamatorana sy fahamasinana no nanamarika ireo filankevitra fanaovana famotorana ireo. Nosokafana ny Soratra Masina tamin’ny fahatahorana masina. Matetika izahay no nifady hanina, mba ho tsara kokoa ny fiomananay hahatakatra ny fahamarinana. Rehefa avy nivavaka mafy, raha nisy teboka tsy mbola takatra, dia nodinihina izany, ary samy nilaza malalaka ny heviny ny tsirairay; avy eo dia niankohoka nivavaka indray izahay, ary niakatra ho any an-danitra ny fifonana mafana, mba hanampian’Andriamanitra anay hahita amin’ny maso iray ihany, mba ho iray isika, tahaka an’i Kristy sy ny Ray izay iray. Maro ny ranomaso nalatsaka. Raha nisy rahalahy iray nananatra rahalahy iray hafa noho ny fahadodonan’ny fahatakarany satria tsy azony ny andininy iray tahaka ny nahazoan’ilay voalohany azy, dia ilay voanatra kosa no handray ny tanan’ny rahalahiny avy eo ka hanao hoe: ‘Aoka tsy hampalahelo ny Fanahy Masin’Andriamanitra isika. Jesosy eto amintsika; aoka hihazona toe-panahy manetry tena sy mora ampianarina isika,’ ary ilay rahalahy notenenina dia hiteny hoe: ‘Mamelà ahy, rahalahy, fa nanao tsy rariny tamin’aho.’ Avy eo dia niankohoka indray izahay tamin’ny fotoana iray hafa ho amin’ny vavaka. Ora maro no laninay tamin’izany fomba izany. Tsy fahita matetika ny nianaranay niara-nandinika mihoatra ny adiny efatra indray mandeha, kanefa indraindray dia lany tamin’ny fandinihana amim-pahamatorana ny Soratra Masina ny alina manontolo, mba hahatakaranay ny fahamarinana ho an’ny androntsika. Tamin’ny fotoana sasany dia tonga tamiko ny Fanahin’Andriamanitra, ary ny ampahany sarotra dia natao mazava tamin’ny alalan’ny fomba voatendrin’Andriamanitra, ary tamin’izany dia nisy firindrana tanteraka. Saina iray sy Fanahy iray no nanananay rehetra.

“Nitady tamin’ny fahatsoram-po indrindra izahay mba tsy havilin-keloka hanaraka ny hevitra ny olona akory ny Soratra Masina. Niezaka izahay hampihena araka izay tratra ny tsy fitovian-kevitra tamin’ny tsy hitoetra amin’ireo hevitra madinidinika, izay nisy fomba fijery samihafa. Fa ny vesatry ny fanahin’ny tsirairay dia ny hampisy toetra iray eo amin’ireo rahalahy izay hamaly ny vavak’i Kristy mba ho iray ny mpianany tahaka Azy sy ny Ray izay iray. Indraindray ny iray na roa tamin’ireo rahalahy dia nijoro tamim-pikirizana nanohitra ny hevitra naseho, ka naneho ny fihetseham-po ara-boajanaharin’ny fo; nefa rehefa niseho izany fironana izany, dia naato ny fanadihadianay ka nahemotra ny fivoriany, mba hananan’ny tsirairay fotoana hankanesana amin’Andriamanitra amin’ny vavaka, ary tsy misy resaka amin’ny hafa, handinika ilay teboka tsy nifanarahana, ka hangataka fahazavana avy any an-danitra. Tamin’ny fanehoam-pirahalahiana no nisarahanay, mba hihaona indray haingana araka izay azo atao ho amin’ny fanadihadiana misimisy kokoa. Indraindray ny herin’Andriamanitra dia tonga taminay tamin’ny fomba niavaka, ary rehefa naneho mazava ireo teboky ny fahamarinana ny fahazavana mazava, dia nitomany sy nifaly niaraka izahay. Tianay Jesosy; tianay ny iray sy ny iray hafa.”

“Tamin’ireo andro ireo dia niasa ho antsika Andriamanitra, ary sarobidy tamin’ny fanahintsika ny fahamarinana. Ilaina ny maha-iray antsika ankehitriny mba ho amin’ny toetra izay hahazaka ny fitsapana amin’ny andro fahoriana. Eo amin’ny sekolin’ny Mpampianatra isika eto, mba ho

voaofana ho amin'ny sekoly any ambony. Tsy maintsy mianatra hitondra fahadisoam-panantenana amin'ny fomba mitovy amin'i Kristy isika, ary ny lesona ampianarin'izany dia ho zava-dehibe indrindra amintsika.”

“Manana lesona maro isika tokony hianarana, ary maro dia maro koa no tokony hialàna. Andriamanitra sy ny lanitra ihany no tsy mety diso. Ireo izay mihevitra fa tsy hanana fotoana hialàna amin'ny fomba fihevitra iray izay niraiketam-po taminy velively, na tsy hanana antony hanovàna hevitra iray na oviana na oviana, dia ho diso fanantenana. Raha mbola mifikitra amin'ny hevi-tsaintsika sy ny fomba fijerintsika manokana amin'ny fikirizana hentitra isika, dia tsy hanana ny firaisan-tsaina izay nangatahin'i Kristy tamin'ny vavaka.” Review and Herald, July 26, 1892.